

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת משפטים, תשפ"ו

עם דיני ממונות לא מתעסקים!

מיד איך שהתורה מסיימת מתן תורה, ישר קופצים לדיני ממונות, לעבד עברי. כמעט 99% מהפרשה, אלו חמישים ושלוש מצוות של דיני ממונות. כי בדיני ממונות אדם יכול לעלות למעלה, אבל גם יכול לרדת למטה.

הגמרא מספרת שרב הונא החמיצו לו ארבע מאות חביות של יין. עלו רב יהודה אחוה דרב סלא חסידיא ורבנן לבקר אותו על האסון שקרה לו. אמרו לו: "לבדוק את העניינים" - כאילו מה, סתם? אמר להם: "מה, אני חשוד בעיניכם?" אמרו לו: "וכי הקדוש ברוך הוא עושה דין בלא דין?" אמר: "טוב, אם יש מישהו שידוע, אז שיגיד לי מה הבעיה".

אמרו לו: "אתה לא נותן שבישא לאריסא". אמר: "בסדר, אני אתן". עכשיו אני לא מבין, כמה עולה השבישא הזה? אם אני מגזים חמישים-מאה שקלים הכי הרבה. זה לא הרבה כסף, זה הזמורות שזורקים אותם אחר כך. אני לא מבין... איך יכול להיות שיחמיצו לו ארבע מאות חביות של יין? זה סכום אגדי, אל תגזים.

בסדר, אני לא נתתי לאריס את הזמורות, אז בורא עולם אמור להעניש אותי בחמישים שקלים. ארבע מאות חביות של יין? לא יכול להיות! 'בין אדם לחבר' אדם חושב: אם אני מזיק את חבר שלי בחמישים שקלים, אז כמה בורא עולם יגבה ממני? חמישים שקלים, שישים, אני אגזים - שישים שקלים.

לא, לא, אדוני. על החמישים שקלים האלו רב הונא שילם ארבע מאות חביות של יין. אם הוא לא היה מחזיר את זה, זה האסון שהיה, כדי ללמד אותנו שבדיני ממונות לא מתעסקים.

רבי חיים אמר לו "לא משתלם לך להתעסק עם גזל!"

סיפר איזה יהודי אחד: "לקחתי מחברי הלוואה אלף דולר ואמרת לי פירעון החוב בעזרת השם יהיה בעוד שלושה-ארבעה חודשים". הכל היה כתוב בשרט, והגיע הזמן לפירעון. אני מתקשר אליו, מספר הבן אדם, אמר לו: "תשמע, אין לי כסף עכשיו, אבל בעזרת השם בעוד שבועיים-שלוש אני אביא לך את הכסף".

טוב, עברו שבועיים-שלוש, הוא מתקשר אליו, אומר לו: "איפה הכסף?" אמר לו: "אל תשאל, בדיוק עיכבו במשכורת, תן לי עוד שבועיים תקבל את הכסף". טוב, חיכה עוד שבועיים. אחרי שבועיים אומר: "תשמע, אין לי כסף, דוד שלי אמור להגיע והוא יביא לך את הכסף". טוב, חכה עוד חודש. אומר: "איפה הדוד?" "אל תשאל, הייתה קורונה, המטוס נתקע באוויר", אין, סיפורים מפה לשם.

בסוף הוא אומר לו: "תגיד לי, אתה לא מבין ערבות? אין לי כסף, אין לי". אמר לו: "מה זה אין לך? לקחת אלף דולר, תחזיר". אומר לו: "מה להגיד לך? לקחת מאד קל, להחזיר - זה מאוד קשה". תבע אותו לדין תורה אצל רב' חיים קנייבסקי.

אומר לו רב' חיים קנייבסקי: "תגיד לי, אתה מודה באשמה?". אומר לו: "בטח, אני חייב לו, אבל אין לי מאיפה להחזיר לו". אמר לו רב' חיים: "לא משתלם לך להתעסק עם גזל. למה? לקחת אלף - בורא עולם ייקח לך מאה אלף". ההוא יצא, אומר לו: "הרב, אבל אין לי, אין לי". אומר לו: "אני אומר לך, לא כדאי לך להתעסק עם הדברים האלו".

קיצור, הבן אדם יצא החוצה, אמר: "עזוב אותך הדתיים האלו, מה יש להם בראש? כל היום רק גיהנום, גיהנום, זה מה שיש להם בראש. עזוב, הרבנים מפחידים אותך". טוב, הבן אדם אומר, עברו מאז כמעט שבעה-שמונה חודשים. יום אחד מתקשר אליו מתווך דירות, הוא גר בחיפה.

המתווך אומר: "יש לי קונה לדירה שלך בתל אביב, תבוא" (במחירים של פעם). הבן אדם יצא, נסע, הגיע. איזה אמריקאי בא לקנות את הדירה בתל אביב, שם על השולחן - הדירה שווה מאה עשרים אלף דולר. נתן לו מאה עשרים אלף דולר מזומן. קנה את הדירה, חתמו ונגמר.

אני לא יודע איך אתה מרגיש כשאתה אווז ביד כמעט שש מאות אלף שקל. איך אתה מרגיש? "אלוקים קרוב אליך", משהו כזה. הוא שם את התיק במושב הקדמי של הנהג והוא נוסע בחזרה לחיפה.

באחד הצמתים, לא יודע מה היה, מישהו נכנס בו מאחורה - בום. אחד הרמזורים. הוא פתח את הדלת, יצא לראות מי זה הבן אדם. עד שהוא מתחיל לריב איתו, היה שם איזה אחד עומד בטרמפיאדה, חיפש טרמפים ברמזור שמה. אמר: "ריבנו של עולם, לא ידעתי עד כמה אתה אוהב אותי! הבאת לי מכונית עד המקום, ממונעת, מפתחות בפנים. מה נשאר? ללחוץ על הגז ולנסוע. זה מה שנשאר".

עד שהוא רב איתו מאחורה, ההוא קפץ לו לתוך האוטו וברח לו עם האור הירוק. הוא רואה פתאום את האוטו נוסע לבד. הייתה שם משטרה, והמשטרה דלקה אחריו. אבל הוא נראה בן אדם איך אומרים - יודע לנסוע. אבל הוא כבר רואה בכל הצמתים את כל המנורות הכחולות. אמר: "המשטרה פה נעלה אותי מכל הכיוונים". באחד הסיבובים זרק את האוטו. המשטרה מצאה את האוטו והחזירו לו את האוטו בחזרה.

הוא דבר ראשון על מה הסתכל? על המושב הקדמי. התיק לא היה שמה. התיק לא היה. הבן אדם במקום התעלף. אתה יודע מה זה? שש מאות אלף שקל מזומן.

אין ויזות, אין מה לבטל, אין כלום. אמר לו רב' חיים: "לקחת אלף, אתה תצטרך להחזיר מאה אלף". בסוף הוא החזיר מאה עשרים. אש! הדברים שבן אדם נוגע בממון של השני זה אש.

אני כהן מיוחס... איך אתחתן עם 'פטימה'!?

אני אומר מה שהפנץ חיים אומר. אחר כך נעשה איזה תיקון של הדברים. החפץ חיים, נגיד את זה בשפה שלנו, היה איזה אחד, לא יודע עכשיו מה הסיבה, הלך וגנב. עכשיו בן אדם מאוד מכובד, אבל מה לעשות? היה רעב. אני יודע מה היה? לא שלט בעצמו, הלך וגנב.

תפסו אותו, מוכרים אותו לעבד. טוב, אחרי יומיים מגיע האדון שלו, אומר לו: "שלום, רציתי להגיד לך, אתה רואה את 'פטימה' הזאת? מהיום זו אתך". "תגיד, אתה נורמלי? תגיד מה עובר עליך?". אומר לו: "מה זה מה עובר עליי? ככה אלוקים אומר".

אומר לו: "אתה יודע מי אני? אני כהן, אני מיוחס, אתה יודע מי זה אבא שלי? זה הרב של כל ארץ ישראל!" "נו, מה זה אומר? אני לא מבין מה זה אומר. אלוקים אמר שנותנים לך שפחה כנענית. אתה שש שנים חי עם גויה".

תגיד, זה נשמע לך נורמלי? אני לא מבין, איך יכול להיות דבר כזה? אומר החפץ חיים: התורה באה פה ללמד אותנו. אתה יודע, להיות בעל חוב זה יותר חמור מלחיות עם גויה. יותר חמור. אדם חושב: "תשמע, בסדר, אני חייב לזה... לקחתי מההוא... בהזדמנות אני אחזיר לו. אתה יודע, לא חייב להחזיר לו בכלל, ההוא יש לו מיותר שישאר לו מיותר. מה, אתה יודע, לא חייב". באה התורה אומרת לך: אדוני, פה בפרשה שלנו, זה יותר חמור מלחיות עם גויה שנראה לך סוף העולם. יש דברים יותר חמורים - שאתה בעל חוב של השני*.

במה אתה בוחר... באופנים או במשפחה?

בספר "לעשות רצונך" של הרב קולדצקי, על ספר שמות, הוא מספר שם סיפור על הרב חיים קנייבסקי. הוא אומר שיום אחד רב' חיים איבד במעטפה שמונה מאות לירות. זה היה סכום אגדי, לא סכום רגיל. זה היה שטרות של לירות.

הבעיה היא שגם המעטפה הייתה פשוטה מאוד, לא היה שום סימן על המעטפה, וגם בפנים הוא לא זכר להגיד כמה שטרות היה של מאה של חמישים וכדומה. אין לו סימנים. הוא חיפש ולא מצא את המעטפה. אמר לבני הבית: "אם תראו בחוץ מודעות שיש השבת אבידה, תגידו לי".

באמת למחרת מצאו מודעה: "נמצא סכום גדול. המאבד יוכל לקבלו על פי סימנים". רב' חיים התקשר לאותו בן אדם, השיג את הבן אדם. התברר שמיצא את הכסף הזה זה ילד קטן בבתי אבות של פוניבז', ילד בן שמונה.

טוב, עכשיו הסתכנו לגמרי. הוא אומר, למה הסתכנו? דבר ראשון בכסף הזה בכלל אין סימנים, יכול להיות ש'הרי אלו שלי'. גם אם נאמר שלא הרי אלו שלו, אבל מציאת קטן היא לאביו. אבל אין לו 'אביו' ואין לו אמא, הוא יתום.

מי זה אביו פה עכשיו? האם זה האם בית' או המנכ"ל של המקום? האם זה הרב מפוניבז' שהוא הבעלים? הוא סיפר: "הלכתי לסטייפלר, לאבא". אמרת לי את כל הסיפור. אמר לי אבא: "המקרה כמעט אבוד. אם לא שכולם ימחלו לך, ואותו ילד גם כן יסכים להחזיר לך את הכסף, וכולם ימחלו לך - אם לא, אין מה לעשות עם הכסף הזה".

סיפר רב' חיים: למחרת הגעתי לבתי אבות של פוניבז'. מי שהייתה האחראית בבית שמה זאת הייתה הרבנית מונק. היא באה לילד, היא אומרת לו: "ילד, יש פה שמונה מאות לירות. אתה יכול לקנות איזה אופניים, משהו, אתה תלך ברחוב וכולם יראו איזה אופניים יהיו לך. מצד שני, אתה יכול לקיים מצווה של השבת אבידה. מה אתה בוחר, ילד?".

הוא אומר: "טוב, אני בוחר מצווה". אמרה לו הרבנית: "אם אתה בוחר מצווה, טוב, אז תביא את הכסף לרב הזה". טוב, הוא הביא את הכסף לרב. הרב אומר: "טוב, עכשיו אני צריך לבקש שכולם ימחלו לי". הוא אומר לרבנית מונק: "את מוחלת לי על הכסף? אולי את נקראת אבא שלי?" אומרת לו: "לא מוחלת לך, כל עוד שלא תביא ספר ותכתוב הקדשה לילד הזה - לא מוחלת לך".

רב' חיים הלך הביתה, הביא ספר, כתב הקדשה וברכה לאותו ילד ואז אמרה הרבנית:

* עכשיו שחש ושלום לא תהיה תקלה, אז אני מתקן מה שהפנץ חיים אמר. החפץ חיים הגיע פעם לאיזה מקום של עגלונים - מוניות. היו כמה דקות עד שהם יוצאים, אז אמר נגיד להם איזה דבר תורה.

אמר לעגלונים: "אני רוצה להגיד לכם שתדעו, שלדבר לשון הרע זה כמו לאכול חמישה חזירים". אז הוא שומע עגלון אחד אומר לשני: "חשבתו שלאכול חזיר זה כזה חמור, בכלל לא חמור! לשון הרע אחת זה כבר חמישה חזירים, אז לאכול חזיר אחד זה לא רציני, לא נורא".

אז החפץ חיים אומר: באתי לתקן ויצאתי מקלקל. אז גם פה, שלא יהיה איזה בן אדם שיחשוב שיתחתן עם גויה, כאילו תשמע, אני בלאו הכי בעל חוב גדול אז עוד אחד כבר לא קרה כלום. לא! חס ושלום. רק התורה באה פה להגיד לך: בוא תראה, יש מדרגות של חומרות. זה חומרה מאוד מאוד מפחידה להיות בעל חוב.

פתחה את הדלת ואני הייתי מאחוריה. כשהגרמנים נכנסו היא עמדה על הדלת ואני מאחורה. הגרמנים שואלים אותה: "יש פה גברים?". אמרה להם: "כבר לפני שלושה שבועות לקחו את בעלי והילדים למחנות. אין פה שום גברים".

אמרו לה: "אם יהיה פה גבר אחד, גם את וגם הוא נהרגים". אמרה להם: "אתם יכולים לחפש, אין פה אף אחד". ובאמת נכנסו, בדקו, הפכו - לא היה אף אחד והם יצאו.

כשהם יצאו היא סגרה את הדלת, אמרה לי: "ניצלת, ניצלת!". אני מהפחד מוות שהיה לי לא ידעתי אפילו איך להגיד לה תודה רבה, לא ידעתי איך להביע את התודה שלי שהיא הצילה אותי. חזרתי בחזרה, הלכתי ללמוד, ולאחר מכן עברתי הרבה ניסים בחיים וברוך השם שרדתי.

עליתי לארץ והקמתי משפחה גדולה. לימים שמעתי שגם האישה הזאת ניצלה וגם היא זכתה להקים משפחה. פתאום הזקן הזה התחיל לרעד ופרץ בבכי, בוכה. אמר: "אתה יודע מי זאת האישה הזאת? זאת הייתה סבתא שלך! אמא של אבא שלך! רק עכשיו אני מבין איך בורא עולם נתן לי בלב הרגשה שאני צריך לבוא לבקר אותך, לתת לך עצה, להתערב לך בחיים. כל זה כדי להכיר טובה על מה שסבתא שלך מסרה את החיים שלה כדי שלי יהיה טוב, אז בורא עולם עכשיו לגלגל כדי שגם אני אחזיר טובה לאותה סבתא שהצלת את הנכד שלה".

בן אדם עושה מעשה טוב, פוגש אותו המעשה הטוב הזה במשך החיים. אין מעשה טוב שנאבד, שום מעשה טוב לא נאבד. כל מה שאתה עושה נשאר לך לנצח.

בן אדם צריך כל הזמן לדאוג איפה אני יכול רק להיטיב אחד עם השני. ובשביל זה בן אדם בא לעולם. איפה אני יכול להיטיב? וכל שכן בתוך הבית. בתוך הבית בן אדם צריך לדאוג בלב ונפש שהבית יהיה טוב, שיהיה נחמד, שיהיה כף. בן אדם לא יודע איזה זכויות, דורות על גבי דורות בן אדם זוכה. וחס ושלום יכול להפסיד דורות כשהוא "צודק". אני לא מדבר על כשהוא לא צודק, אני מדבר כשהוא צודק - ההפסידים הם לדורות.

הסיפור על אמא של הרב בניוה שמואלי

סיפר הרב בניוה שמואלי על אמא שלו. פעם לא הייתה מכונית כביסה, היו צריכים לקרוא לכובסת. מי שהיה לה בבית הרבה ילדים לא יכלה לכבס לבד, גם לכבס וגם לבשל. יום אחד אמא שלי לא הרגישה טוב והלכה לחפש כובסת שתכבס את כל הבגדים של הילדים. היא יוצאת החוצה, רואה איזה אישה צעירה, אומרת לה: "תגידי, את מכירה פה איזה כובסת שיכולה לעזור לי?".

אומרת לה: "אני כובסת". "את כובסת? תעשי טובה, בואי תכבסי את הבגדים". באמת היא הגיעה, כיבסה את הבגדים, הבריקה אותם. תוך כדי אמא שלי אומרת לה: "אני רוצה לשלם לך על העבודה". היא אומרת: "לא צריך, תשלמי לי אחר כך, אני אעבור עוד כמה פעמים ותשלמי לי". "טוב, לפחות בואי תאכלי". אמרה לה: "לא, עכשיו ימי השובבי"ם ואני בצום, אני לא אוכלת עכשיו".

"טוב, אז אני אביא לך אוכל לערב שיהיה לך. איפה את גרה?". אמרה לה: "אני גרה ברחוב הזה והזה". אמא שלי הכינה הכל והלכה בערב להביא לה את האוכל. היא מגיעה לשכונה שם, מחפשת את האישה הזאת - אין כזאת אישה. דופקת אצל השכנים: "אתם מכירים אישה כזאת?". "אין כזאת אישה בכלל".

אמא שלי הלכה לאיזה רב, אמרה לו: "זה כמו נדר שנתתי, להביא אוכל לאישה שעזרה לי, ואני לא יודעת מה לעשות". אמר לה הרב: "חייפת אותה?". אמרה לו: "כן, בכתובת שהיא אמרה היא לא נמצאת". אמר לה הרב: "עשית את שלך". מספר הרב בניוה שמואלי: בלילה אמא שלי חולמת את הבחורה הצעירה הזאת.

היא אומרת לה: "אני כבר לא בין החיים בכלל. פשוט ירדתי פה למטה כי בגלגול שעבר לקחתי מהגינה שלך שישה לימונים ולא שילמתי לך עליהם. אני לא יכולה להיכנס לגן עדן כי השישה לימונים האלו מפריעים לי. ירדתי פה למטה כדי להחזיר לך את השישה לימונים האלו. כיבסתי לך את כל הבגדים, זה עולה יותר מהלימונים, אבל כיבסתי ויצאתי ידי חובה. עכשיו ברוך השם נכנסתי לגן עדן".

איך ייתכן שחצי שקל מכפר על חטא העגל?!

בן אדם לפעמים בפעולות קטנות מפספס עולמות, ולפעמים בפעולה קטנה שאתה עושה אתה לא יודע מה אתה יכול לפעול. ולכן משה רבנו התקשה במחצית השקל. אני לא מבין, פה משהו פעם התקשה במחצית השקל? יש מודעה שזה עולה שמונים שקל, שלום, נגמר. משה רבנו ביבמות לא התקשה, בידי עגונות עבר בשלום, עירובין, שבת - הכל בסדר, חלק. פתאום מחצית השקל? מה הבעיה?.

מחצית השקל למה נבראה? לכפר על חטא העגל. תגידי, אתה מאמין שחצי שקל יכול לכפר על חטא העגל? זה מה שמשה רבנו התקשה. הוא לא התקשה במצווה עצמה, אלא איך ייתכן שחצי שקל מכפר על נפשתיכם? בורא עולם הוציא לו מטבע של אש מתחת כיסא הכבוד. אם אצלך מחצית השקל זה כלום, אצלי זה אש! כל מעשה קטן שאתה עושה, אם אצלך זה נראה חצי וכלום, אצל בורא עולם זה אש.

והשם יעזרונו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

"עכשיו אני מוחלת לך". משם רב' חיים הלך לרב דויטש, שהוא היה מנכ"ל של בתי אבות, סיפר לו את הסיפור. אמר לו הרב דויטש: "אני מוחל לך בלב שלם". משם הוא הלך לרב מפוניבז', והרב מפוניבז' אמר לו: "אני גם מוחל לך על הכסף". אמר ר' חיים: "ולקחתי את הכסף ומה שצריך השתמשתי בו".

סיפר הרב קולדצקי: לפני כמה שנים אני עובר ברחוב, אני פוגש איזה אברך. אומר לי האברך: "אתה שמעת את הסיפור של הכסף של הרב חיים קנייבסקי?" אומר לו: "כן". "זה אני אותו הילד". אמר לו: "באמת? אתה היית הילד?" אומר לו: "כן. אבל תשמע, אני עשר שנים נשוי ואין לי ילדים".

אומר לו: "באמת? בוא איתי עכשיו לרב' חיים". הגיעו לרב' חיים, ואז הרב קולדצקי אומר לרב חיים: "הרב זוכר את הסיפור של הכסף?" אומר לו: "בטח אני זוכר". אמר לו: "הרב, אותו ילד - הנה, זה האברך הזה". איך הוא התרגש, קם לכבודו, ממש התרגש מאוד מאוד.

אומר לו הרב קולדצקי: "הרב מתרגש, אבל הוא נשוי עשר שנים ואין לו ילדים". אמר לו: "באמת? שנה הבאה בן! ולא רק בן, תהיה לו עוד משפחה גדולה". אומר הרב קולדצקי: ובאמת יש לו משפחה גדולה היום.

תראה, בן אדם עשה מצווה של בין אדם לחברו לפני הרבה שנים בתור ילד. היו לו שתי אפשרויות: אופניים או משפחה. אבל באותו רגע לאף אחד לא אמרו לו את הדברים האלו. לאף אחד שעומד בניסיון לא אומרים לו: "תגידי לי מה אתה בוחר, אופניים או משפחה?". אף אחד לא ידע. אף אחד לא אומר לנו שזה ניסיון עכשיו, זה פתאום נוחת עלינו. כל בן אדם ידע להיות חכם.

בין אדם לחברו אתה יכול להתעלות עד למעלה. כשאתה עושה חסד ואתה עושה טוב לשני זה דבר מאוד יקר. וחס ושלום כשאתה פוגע בשני זה מאוד מאוד מאוד חמור. בורא עולם לא גובה אותו דבר, גם לא כפל - גובה פי מאה. לכן לא משתלם, לא משתלם לגעת בדברים של בין אדם לחברו.

כל אחד ידע שחוב שיש לך - תחזיר אותו מיד. אל תהיה בעל חוב, זה מאוד חמור. לא קצת חמור, זה מאוד מאוד מאוד חמור. וכל בן אדם ישתדל באמת לתת את הלב ואת הנשמה. איך אני יכול שאיפה שאני נמצא תהיה ברכה. שאתה באמת עושה טוב לשני, אתה דואג שבמקום שאתה נמצא יהיה באמת דבר גדול.

סיפור נפלא - אין מעשה טוב שנאבד!

סיפר איזה יהודי אחד, קראו לו נפתלי. אומר: "אני אברך, אחי מתחתן. אני גר בלונדון ואחי עושה חתונה ביום חמישי בארצות הברית. החלטתי שאני טס ביום חמישי בבוקר. ביום שני קיבלתי כאבי גב חזקים מאוד מאוד, ממש כאבי גב חזקים". סיפר הבן אדם: "הלכתי לבית חולים, עשו בדיקות, התברר איזה פריצת דיסק". אמרו לו אחרי יומיים טיפול אפשר להשתחרר.

אומר: "אני לא יודע מה היה, ברוך השם אחרי יום אחד כבר הרגשתי טוב. פתאום הגיע איזה בן אדם מבוגר מהבית נכנסת איפה שאני מתפלל, בא לבית חולים לבקר אותי. בן אדם מאוד מבוגר, ואני אומר לעצמי: מה לי ולו? אנחנו לא משפחה, סתם מתפללים ביחד. מה הוא הטריח את עצמו לבוא לבקר אותי בבית חולים?".

ישבנו דיברנו וסיפרתי לו שיש חתונה. אומר לי: "זה לא טוב מה שאתה עושה. לא כדאי שתיסע ביום חמישי. חתונה ביום חמישי ואתה תיסע? איך תגיע לחתונה, כולך עייף? תעשה טובה, תקדים את הטיסה ליום רביעי בלילה. ככה ביום חמישי תגיע, תהיה רענן, הכל יהיה בסדר".

אמרתי: "וואי, תשמע, הזקן הזה מבוגר מאוד, וגם נתן לי עצה טובה". אמרתי מצוין. אמרתי לו: "עכשיו אני מתקשר לחברה ואני אומר להם להקדים את הטיסה ליום רביעי בלילה". באמת ככה עשיתי. אבל כשהוא הלך אני אומר לעצמי: אני באמת לא יודע למה הוא הגיע לבקר אותי, כאילו מה לי ולו?.

האמת היא שאחר כך התברר, שהזקן הזה סיפר לנהג שלו: "אתה יודע, גם אני לא יודע למה באתי לפה היום. משהו בתוך הלב אמר לי: לך לבקר אותו. אבל אין לי קשר אליו, לא מכיר אותו אפילו". ובכל אופן נסע ובא.

הבן אדם הקדים את הטיסה ליום רביעי בלילה וטס. הטיסה שהייתה אמורה להיות ביום חמישי - המטוס הזה צנח לים וכל הנוסעים הלכו, השם ירחם.

הרגשתי כזה הכרת הטוב לאותו זקן. התקשרתי אליו מיד, אמרתי לו: "תשמע, הצלת לי את החיים!". אומר לי: "תשמע, אני לא יודע, משהו בלב אמר לי ככה לעשות, לא יותר מזה". אחרי החתונה, אחרי שבת חתן, חזרתי בחזרה ללונדון. כשאני חוזר ללונדון, משהו בא ואמר לי: "הזקן הזה רוצה לדבר איתך".

באתי אליו, אומר לי הזקן: "אני רוצה לספר לך סיפור. אני עברתי בחיים הרבה קשיים, אחד הקשיים ביותר היה השואה. עברתי את השואה. אני גרתי באיזה בניין רב קומות. הייתה שם איזה אישה צעירה שהייתה מאוד דואגת לי. למה? היה לי מאוד חשק ללמוד והייתי יושב באיזה מסתור, והיא הייתה דואגת להביא לי אוכל כל הזמן".

היא הייתה כל הזמן אומרת לי מתי אני יכול לצאת ומתי אני לא יכול, מסתכלת מלמעלה שאין אנשים. בינתיים זה היה רק תחילת המלחמה, שלקחו רק את הגברים שיכלו לעבוד. יום אחד אני נמצא בדירה למטה, ופתאום בלי לשים לב הגיעו הגרמנים בקבוצה גדולה, ולא ידעתי מה לעשות.

אומרת לי: "בוא מהר, בוא מהר, תיכנס אלי הביתה, תעמוד מאחורי הדלת". היא